

Poštnina pavšalirana.

Leto XXII

Šoli, mladini
in učiteljstvu!

Slovenski Učitelj

Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva

Urednik
Fort. Lužar

Vsebina:

Pomožna šola in ljudske šole. A. Lebar . . .	57
Iz moje beležnice. Janko Polak	60
Delo Slomškove zveze v 20 letih	62
V boju za resnico. Fr. Silvester	65
Listek	66
Kultura in književnost	67
Društvena in stanovska kronika	70

1921
Številka 4

SKLAD SLOMŠKOVE ZVEZE.

Prosen Cilka, učiteljica	K 20
Miklavčič Franja, učiteljica	» 10
Chladek Marija, učiteljica	» 20
Zupanec Ivana, učiteljica	» 40
Mattanovič Avgusta, šolska voditeljica	» 20
Šerc Marija, učiteljica	» 20

Skupaj . . . K 130

Današnji izkaz . . . . . K 130—

Prej izkazanih . . . . . » 3419.90

Skupaj . . . K 3549.90

V Ljubljani, dne 1. aprila 1921.

Rožna ulica 41.

A. Pirc.

NAČRT ZA PREIZKUŠNJO UČNE USPOSOBLJENOSTI NA POMOŽNIH ŠOLAH.

Člen 1.

Pravico do namestitve za učitelja(ico) na pomožnih šolah prejme učitelj(ica) z dovršenim usposobljenostnim izpitom za pouk na teh šolah.

Člen 2.

K temu izpitu imajo dostop strokovni učitelji, učitelji in učiteljice ljudske šole z usposobljenostnim izpitom za ljudske šole in dvoletno teoretično in praktično pripravo na ljudski šoli. Od teh dveh let naj kandidat namanj eno leto deluje na pomožni šoli.

Člen 3.

Za izvrševanje strokovnega izpita je ustanovljen v okviru izpraševalne komisije za ljudske in za meščanske šole v Ljubljani poseben izpraševalni odsek za strokovni izpit pomožnošolskega učiteljstva.

Ta odsek sestoji:

- iz predsednika izpraševalne komisije za ljudske in za meščanske šole;
- iz voditelja pomožne šole;
- iz šolskega zdravnika (psihiatra);
- iz učitelja(ice) pomožne šole;
- iz ravnatelja gluhošemnice (ali njegovega namestnika).

Člen 4.

Rok za ta strokovni izpit je isti kakor za ljudske in za meščanske šole.

Člen 5.

Prijave k preizkušnji je treba poslati tri mesece pred razpisanim rokom odseku izpraševalne komisije.

Prijava obsegaj:

- svojeročni opis kandidatovega življenja;
- izpričevala o dosedanjih izpitih;
- dokazilo, da je kandidat najmanj eno leto poučeval na pomožni šoli;
- zdravniško izpričevalo.

Člen 6.

Preizkušnja je teoretična (pismena in ustna) in praktična.

Člen 7.

Pismeno nalogo vroči kandidatu predsednik izpraševalne komisije, kandidat pa jo izdela z navedbo virov ter doloži izpraševalni komisiji 14 dni pred določenim rokom ustnega in praktičnega izpita.

Člen 8.

Ustna preizkušnja se vrši deloma na podstavi pismene naloge ter obsega nauke o vzgoji in pouku slabonadarjenih otrok glede na splošno vzgojeslovje in ukoslovje. Poleg tega mora kandidat dokazati svoje znanje:

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXII.

LJUBLJANA, 15. aprila 1921.

ŠT. 4.

Pomožna šola in ljudska šola.

Anica Lebar.

(Konec.)

Tudi izpraševalna metoda po načinu ljudske šole se na pomožni šoli ne da rabiti ali vsaj ne prenese enotne cenzure. Vzgojno in učno delo na posameznem učencu se da le oceniti, če opazujemo ves in celoten njegov razvoj. S popolno neenakim znanjem so prišli otroci v pomožno šolo in v razred, kjer se nahajajo. Neenaki so si tudi kljub skupni uvrstitvi. Ocena celotnega dela v posameznem razredu zahteva od obiskovalca popolne poglobitve v to delo in zato mnogo časa. V pol ure ni mogoče niti ogovoriti in spoznati učencev, kar pa je neizogiben predpogoj vsake ocene. Tudi so učenci pri takih obiskih kakor tudi vobče v vsem svojem delu in znanju tako zelo odvisni od hipne dispozicije, da je sodba o učnem delu in otrokovem znanju prav malo zanesljiva. Na ljudski šoli, kjer so povsem enakovredni otroci v razredu, se seveda dá presoditi delo in znanje na ta način. V pomožnih razredih pa je potrebno daljšega in globljega ocenjevanja.

Ta razmišljanja pa privedejo tudi do drugih potrebnih izprememb. Napredek svojih otrok na ljudski šoli izvedo starši potom šolskih naznanil. Ta način se je brez vsega nadaljnega prenesel tudi v pomožno šolo. In vendar je to v obliki ljudskošolskih naznanil brez vsake koristi in vodi do čisto napačnih naziranj in predsodkov. Napredek pomožnošolskih otrok, zlasti prvih let, ni tak, da bi se dal oceniti z navadnimi redi. Brez ozira na to, da je treba vzeti oceno povsem subjektivno, bi morali prav pogosto rabiti en in isti red. In vendar je otrok medtem izvršil velikansko delo, ki ga v izpričevalu na nikak način ne moremo označiti. Nujna potreba bi bila, da ima pomožna šola posebna šolska naznanila, ki naj bi se ujemala z osebno popisnico. Kolikokrat naj pomožna šola izda šolska naznanila, se v celoti ne da določiti, vsekakor ne več kot dvakrat na leto, ker je razvoj teh otrok sila počasen. Vsekakor pa je smatrati letno šolsko naznanilo kot posebno važno listnico, ker je v njem označeno, koliko je otrok napredoval v primeri s prejšnjim letom. Tako izpričevalo ima namen v prvi vrsti obvestiti starše o delu njihovega otroka. Ker pa je učni obseg pomožne šole v posameznih razredih po vsebini in smotru zelo različen od onega ljudske šole, je treba v izpričevalu pomožne šole natančneje označiti otrokov razvoj in njegovo delo. Seveda vse to obsega osebna popisnica, ki je pa starši ne dobe v roke. Zato pa je treba, da dobe potom šolskih naznanil natančno poročilo o razvoju, napredku in delu svojih otrok.

V premislek mal osnutek:

Poleg navadnih datov in ocen v vedenju, redu, snagi, pazljivosti, pridnosti v šoli in izven šole, o šolskem obisku, zamudah in odsotnosti in njenih vzrokih obsegaj šolsko naznanilo še naslednje podatke:

Veronauk: Udeležba pri službi božji:

Prejem sv. zakramentov:

Pripovedovanje bibličnih zgodb:

Prisvojitve verskih resnic:

Računstvo: Številni obseg:

Označba računskih operacij:

Čitanje in pisanje:

Čitanka:

Označba beril:

Način čitanja:

Prepisovanje čitalne snovi:

Narek:

a) besedni:

b) stavkovni:

Lepopisje:

Govor: Govorne napake:

Pripovedovanje:

a) povedanega:

b) čitanega:

c) doživljenega:

Domoznanstvo:

a) Zavedanje v kraju:

b) Zavedanje v okraju:

c) Zavedanje na zemljevidu:

d) Popis živali, rastlin in rudnin domačega kraja:

Tehnični predmeti:

a) Petje:

b) Risanje:

c) Rokotvorba:

d) Ročno delo:

e) Telovadba:

Posebna poročila staršem:

Tako šolsko naznanilo je tudi za učitelja važno. Iz njega je razviden razvoj in vse delo. Shranjeno je tudi za poznejšo porabo važno in služi kot dopolnilna priloga osebne popisnice. Nov razredni učitelj dobi na ta način takoj vpogled v dosedanje delo in lahko nanj nasloni svoje delo.

Seveda teh izprememb mnogi ne bodo odobraval, zlasti ne oni, ki zahtevajo, da morejo in morajo pomožne šole hoditi z ljudsko šolo v enakem koraku ter tudi sicer zahtevajo od njih enakega dela in enakih uspehov.

Da pa doseže pomožna šola oni smoter, ki si ga je postavila, mora porabljati svojim posebnostim primerna sredstva. Zlasti tu pa se pokaže tudi posebnost pomožnošolske didaktike.

Razvoj pomožnega šolstva gre povsod svojo pot naprej, kljub oviram nepoklicanih, kljub poizkusom onih, ki hočejo javnost napačno informirati. Naraščajoče število pomožnih šol in razredov po vseh državah pa ni nikako predbacivanje ljudski šoli, da ne doseza zadostnih uspehov. Povsod naj bi se sprijaznili z dejstvom: pomožna šola je potrebna naprava za vse one, katerim način dela ljudske šole ne prinaša uspehov, in ravno radi tega je tudi za občino, deželo, državo in človeško družbo blagonosna naprava. Vsi pa, katerim je to treba, naj bi spoznali, da je pomožna šola v bistvu sorodna ljudski šoli, vsled načina in posebnosti svojega dela pa povsem različna: z lastnim ciljem, lastnim načrtom, lastnim učnim in vzgojnim postopanjem. Na ta način pridejo pomožnošolski otroci, učitelji in sploh vse pomožnošolsko delo do svojih pravic.

Zdravstvena pedagogika je po dolgih letih svojega dela končno priznana kot samostojna stroka, ki stoji poleg normalne pedagogike na povsem ločenem posebnem temelju in ima mero svojega dela in zmožnost svojega razvoja povsem v sebi. Dr. Heller, Dunaj, piše v svojem delu »Grundriss der Heilpädagogik«: »Slaboumni otroci niso le v intelektualnem razvoju za več let zaostali, temveč so tudi psihično drugače organizovani kakor normalni. Vsled pomanjkljivega razvoja aperceptivne zmožnosti, vsled enostranske izobrazbe delnih spominov, vsled omejenega čuvstvenega življenja zlasti na polju čutnih občutkov nastane pri njih psihično stanje, ki se ne da primerjati neposredno z duševnim življenjem normalnih otrok. Razne vrste tipičnega slaboumja otroške dobe strogo ločujejo to duševno življenje od normalnega.« Enako stališče zavzema tudi tajni svetnik Sieber, Berlin: »Ljudska šola more le tedaj uspešno vršiti svojo nalogo, če ji odvzamemo skrb za moralno in duševno manjvredne učence. Seveda pa ni smatrati naprav zdravstvene pedagogike le za razbremenljivo sredstvo ljudske šole. Te naprave imajo smoter v sebi, ker imajo tudi svoj lasten pomen. Svoje koristno stališče napram ljudski šoli so pokazale zlasti v tem smislu, ker so zanesle razvoj zdravstveno-pedagoških idej v kroge, ki doslej niso uvaževali njih potrebe (skrbstvo, socialnost, prosveta). Saj so nastale iz prepričanja, da je treba v šoli uvaževati naravo in potrebo otrok. Z razširjanjem teh misli so vsekakor tudi pomagale izpeljati sistem novodobne šole, ki je ravno praktična izvršitev teh misli. Pa tudi drugače delujejo zdravstveno-pedagoške naprave zelo koristno. Napredek raziskovanja otroške duše, zdravstvene vzgoje, pridobitev novih izkušenj na polju nazornega, samotvornega in delovnega pouka so deloma njihova zasluga. Vse izkušnje, ki si jih pridobé te naprave, koristijo posredno tudi ljudski šoli. Poseben znak teh naprav pa je socialna poteza, ki jim je lastna. Saj so socialno delo ljubezni v pravem pomenu besede. Zahtevajo celo srce, polno ljubezni za najnižje, najmanjše,

najrevnejše. S svojim socialnim delom pa spodbujajo in priganjajo k enakemu delu tudi druge. Vrednost zdravstveno-pedagoških naprav leži uprav v delu, ki ga opravljajo: v praktičnem delu v njih, v znanstvenem delu zanje.«

Iz moje beležnice.

Janko Polak.

(Dalje.)

4.

Če hočemo, da dobi otrok čut za dolžine in širine, se ume, da je treba za to mnogo vaj v merjenju.

Izprva vadimo samo na oko, t. j. dolžino in širino ocenijo otroci samo na oko. Vajam na oko pa slede vaje s posebno pripravo za merjenje dolžin in širin; tudi to pripravo si naredi lahko vsak otrok sam; zakaj ta priprava ni drugega, nego lesena paličica, dolga 20—30 cm in svinčnikove debelosti; vsak otrok si jo lahko vreže v ti in oni meji.

Oddaljene predmete merimo s paličico tako-le: Z levim očesom zamizimo. V desno roko vzamemo paličico. Desno roko iztegnemo predse. Paličico namerimo tako, da pokrije rob, katerega merimo. Vrh paličice mora segati ravno do vrha roba, ki ga merimo. Do spodnjega konca roba pa pridemo tem potom, da pomikamo palec tako dolgo ob paličici doli, da leži vrh palca na spodnjem koncu roba, ki ga merimo. Ob tem merjenju pa moramo opozoriti učence in učenke takoj na to, da ni nikjer zapisano, da morajo biti črte na skici ravno tako dolge, kot smo jih dobili na paličici; lahko so tako dolge, lahko so pa tudi daljše in krajše, t. j. 2, 3, 4... krat daljše, nego so na paličici, ali pa samo $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ ... na paličici dobljene dolgosti. Samoposebi se ume, da moramo učence in učenke opozoriti tudi na to, da če so povečali, oziroma zmanjšali, dolžino, morajo v istem razmerju povečati, oziroma zmanjšati, tudi širino. Spretnost v merjenju pa dosežejo učenci in učenke le tedaj, če merijo mnogo na oko in na paličico ob predmetih, po spominu in upoštevajo ob tem navodila, dobljena potom korekture v masi, kar najnatančneje; zakaj površnost se ne obnese nikjer, najmanj pa se obnese ista ob risanju in slikanju.

Ko so se navadili učenci in učenke merjenja, pa se naj vadijo tudi grupiranja; zakaj ravno ob grupiranju predmetov spoznajo učenci in učenke, da za risanje in slikanje še ne zadostuje samo poznanje dolžine in širine, temveč da je treba ob tem poznati tudi medsebojno razvrstitev predmetov, t. j. njihovo lego. Da dobe učenci in učenke ob merjenju dolžin in širin čut za vodoravno in navpično smer, tega, tako upam, mi ni treba poudarjati še posebej. Mnogokratne vaje jim razbistre oko tako, da opazijo tudi male izpremembe, ki jih izvrši učitelj v svrhu preskušnje.

Poudarjam iznova, da je treba mnogo takih vaj; zakaj urno spoznavanje v menjanju smeri je za risanje in slikanje velikega pomena; saj ravno smer, dana na skici z nekolikimi črtami, nam pokaže prav jasno dviganje proti nebu, padanje proti zemlji, tekanje, skakanje, suvanje itd.

Natančno poznanje vodoravne in navpične smeri pa je važno tudi zaradi tega, ker ti dve smeri uvajata učence in učenke v spoznavanje poševne smeri.

Spoznavanje poševnih smeri — s pomočjo vodoravne in navpične smeri — nas uvede v viziranje, ki pa je nekaj čisto drugega, nego je merjenje; zakaj ob merjenju nam gre za velikostno razmerje predmetov, pri viziranju pa nam gre predvsem za to, da določimo kôt, ki ga tvori poševna smer na vodoravno in pokončno smer.

Posebno priročna priprava za vadbo viziranja je gibljivi pravokôt; tudi tega si naredi lahko vsak otrok sam; za to pripravo ni treba drugega, nego dve deščici, ki sta 20—30 cm dolgi, 2—3 cm široki in do $\frac{1}{2}$ cm debeli. Deščici položimo drugo vrh druge tako, da krije druga drugo popolnoma. 2—3 cm pod gorenjim vrhom naredimo skozi obe deščici luknjico. V luknjico vtaknemo kosec žice, ki jo na obeh koncih zavozljamo s kleščami in s kladivom na tesno pritrdimo; pritrditi pa moramo žico tako na tesno, da ostane — če jo dvignemo v to smer — ena deščica v vodoravni smeri, ne da bi jo morali z drugo roko podpirati; in pravokôt za vadbo viziranja je gotov.

Ko viziramo z gibljivim pravokôtom ta in oni predmet, ki visi pred nami v poševni smeri, viziramo vedno tako, da zadene spodnji desni ogel (konec) predmeta na pokonci stoječo deščico, zgornji desni ogel (konec) predmeta pa na vodoravno ležečo deščico; in tako vidimo prav jasno vse poševne smeri — pred nami visečega predmeta — in njihove odnošaje do vodoravne in pokončne smeri gibljivega pravokôta.

Sicer pa določujemo poševne smeri lahko tudi s paličico za merjenje, o kateri sem govoril zgoraj ob določevanju dolžin in širin; a ob določevanju poševnih smeri s paličico moramo učence in učenke opozoriti na pravilno držanje palice, to je da nam ob tem ne gre za polaganje paličice ob robéh in za premikanje palca ob nji v določevanje dolgoti in širine, temveč da nam gre ob tem za določevanje kôta, ki ga tvori poševna smer proti navpični smeri in poševna smer proti vodoravni smeri.

Zelo priročna priprava za vadbo viziranja je tudi okvirček; tudi tega si naredi lahko vsak otrok sam; in sicer tako-le: Iz lepenke izreže otrok tablico v velikosti 15 cm $\times$ 9 cm. Ko ima otrok tablico, pa ji naj izreže okence v velikosti 7 cm $\times$ 4 cm. Ob vodoravnih (daljših) straneh okenca naj prilepi otrok zgoraj in spodaj 2 cm širok pas iz lepenke, a prilepi ga naj samo v širini 1 cm; 1 cm širine od ravnokar omenjenega pasu pa naj ne bo prilepljen; to pa zaradi tega, da premikamo zatvornico, ki jo naredimo okencu, komodno semtertja, t. j. od desne proti levi, pa tudi od leve proti desni. Kadar vizirajo učenci in učenke na okvirček, ga morajo

držati pred seboj, t. j. tako, da gledajo skozi okence in da ležita vodoravno daljši stranici okenca. Okvirček je treba od sebe odmikati, oziroma k sebi primikati tako dolgo, da pride predmet natanko v okence, ki ga z zatvornico lahko povečamo ali pa pomanjšamo. Vaje na okvirček so zaradi tega tako hvaležne, ker vidi otrok predmet, ki ga vizira, res tako, kot bi bil vdelan v okvir.

Velikega pomena za risanje in slikanje je tudi vaja za določevanje dveh enakih polovic. Te vaje vršimo najlažje ob predmetih, kot n. pr. zvoncu, steklenici, metulju, listu itd. Dobro pa opazuje otrok enakost zgoraj omenjenih polovic le tedaj, če delitev izrazito markiramo s črto, in če delitev — kjer le mogoče — tudi v resnici izvedemo. Oko, ki smo ga v določevanju dveh enakih polovic dobro vadili, ob risanju in slikanju niti trpeti ne more, da bi bili dve polovici, ki morata biti docela enaki, različni, t. j. ena večja in ena manjša.

Na nekaj pa bi ob teh vajah še posebno opozoril in to je, da moramo otrokom ob teh vajah dopovedati, da stojé vse povprečne (vodoravne) črte normalno na črti, ki tvori ob delitvi predmeta v dve enaki polovici njegovo os, t. j. na črti razpolovičarki (pokončni), ki gre po sredi predmeta, določenega za deljenje. Temu in onemu bo morda izraz normalno nejasen; no, z besedico normalno ni povedanega prav nič drugega, nego to, da tvori vsaka povprečna črta, ki teče preko zgoraj omenjene osi (črte razpolovičarke) tam, kjer zadene nanjo, in tam, kjer se loči od nje, pravi kôt, t. j. kôt 90° .

Vaje ob predmetih dveh enakih polovic so posebno važne z ozirom na risanje ornamentov; in ker igrajo listi ob risanju ornamentov posebno važno vlogo, in pride ob risanju ornamentov v osnovni narodni šoli produktivna moč učencev in učenk še posebno do veljave, se mi zdi, da ne bo odveč, če izpregovorim o risanju in slikanju listov še nekoliko besedi.

(Dalje prih.)

Delo Slomškove zveze v 20 letih.

(Konec)¹

Leta 1913 so podružnice Slomškove zveze prav marljivo delovale. I d r i j s k a podružnica je zborovala 23. januarja s predavanjem Gostiša, »Socialne dolžnosti ljudske šole«; 19. junija z zopetnim predavanjem Gostiša »Dvestoletnica pragmatične sankcije«. K a m n i š k a podružnica je zborovala, združeno s predavanjem tov. Primožiča »Kaznovanje otrok« 13. februarja, nato 8. maja s predavanjem tov. Malenšek »O vplivu domišljije na človeka«, 19. junija s predavanjem župnika Bernika »Spomini z evharestičnega kongresa na Dunaju«, 4. oktobra in 19. novembra s predavanjem

¹ Glej »Slov. Učitelj« XXI, št. 11/12.

tov. Krmelj »Nekaj misli o novem šolskem zakonu«. Ljubljanska podružnica je zborovala 3. aprila in je predavala tov. Šerc »Petje v ljudski šoli«; 12. junija s predavanjem tov. Smrdelj »O slovstvu v višjih razredih«; 4. decembra s predavanjem dr. Lovro Pogačnika »Naša mladina po dovršeni ljudski šoli« in 30. decembra združeno z občnim zborom in predavanjem tov. Dragan »Telegrafija in teleskopija«. Gorenjska podružnica je zborovala 15. maja s predavanjem tov. Pleničar »O kroparski žrebljarski industriji«; 3. junija in 3. julija; 28. julija s predavanjem župnika Skubic »O duhu šolskih postav«; 2. oktobra s predavanjem prof. Komatarja »Stoletnica združenja Kranjske z Avstrijo (s skioptičnimi slikami) in 19. novembra s predavanjem tov. Petrič »Disciplina podpira pazljivost in obratno«. Notranjska podružnica je zborovala 17. aprila in je predaval katehet Dolenc »Cerkev in inteligenca« in tov. Miselj »O higieni v kmetskih domovih«; 5. junija s predavanjem I. Baloh »O Medvedovih pesmih« in Kapš »Marijini vrtci«; 3. julija s predavanjem tov. Grad in Kalan; 9. oktobra s predavanjem tov. Grad »Otroška duša — največji zaklad učiteljev« in 4. decembra s predavanjem kat. Ažmana »Negovanje simpatičnega nagona v šoli«. Litijska podružnica je imela zborovanje 15. maja s predavanjem tov. Samca »O ljudskem petju v cerkvi in o petju v ljudski šoli«; predaval je tudi tov. Lužar »O izberi in uporabi učne tvarine«; 19. junija s predavanjem tov. Lužar »O sodelovanju šole in doma kot glavnem pogoju dobrega šolstva« in 19. novembra združeno z občnim zborom. Vrhniskoologška podružnica je zborovala 29. maja združeno z predavanjem Smole »Planina in njene zanimivosti« in 18. oktobra s predavanji Štrekelj »Kako more učitelj spreobrniti skrajno nemarne in zanikarne učence« in Jurjevčič »Zbujaj v učencu samozavest! Novomeška podružnica je zborovala 19. novembra združeno z občnim zborom.

Leta 1913 ob priliki katoliškega shoda se je vršil pedagoški kongres 26. avgusta v veliki dvorani hotela Union, katero je napolnilo učiteljstvo, prijatelji učiteljstva, gostje in častni gostje. Ob tej priliki je bilo pet obširnih in jako temeljitih predavanj: 1. Dr. Demšar »Katoliška etika kot voditeljica človeštva«, 2. Galović — Zagreb »Učitelj in katehet«, 3. M. Kleinmayrjeva »Kako more šola sodelovati, da se utrdijo temelji socialnega reda«, 4. Ad. Otáhal — Příbor »Verstvena vzgoja in stremljenje po brezverstveni šoli na Češkem«. 5. J. Grad »Katoliški učitelj«. — Naraščaj katoliškega učiteljstva je tudi zboroval ob priliki slov. katol. pedagogov. Tedanji referenti so ostali zvesti svojim načelom in delujejo kot pridni delavci v Slomškovi zvezi in mnogih društvih. Referati tega zborovanja so bili: M. Vunič »O religioznem in nacionalnem odgoju u pučkoj školi«, R. Pečjak »Šola in delavnica«, A. Smišić »Učiteljica — socialna delavka«, F. Bevk »Naši cilji in vzori«. — Po kongresu so se zbrali člani k duhovnim vajam, ki jih je vodil č. g. dr. Zdešar. Duhovne vaje učiteljic pa so v tem letu praznovale dvajsetletni jubilej. — Ljubljanska podružnica je priredila izlet svojih članov na Rožnik 29. junija. O izletih drugih podružnic manjkajo poročila.

Delo vseh podružnic v tem letu je sledeče:

Idrijska	podružnica	2 zborovanji	in 2 predavanji
kamniška	"	5 zborovanj	in 4 predavanja
ljubljska	"	4 zborovanja	in 4 "
gorenjska	"	6 zborovanj	in 4 "
postojnska (notranjska)	"	5 zborovanj	in 8 predavanj
litijska	"	3 zborovanja	in 3 predavanja
vrhniško-logaška	"	2 zborovanji	in 3 "
dolenjska	"	1 zborovanje	
Vse podružnice so imele		28 zborovanj z	28 predavanji
in pedagoški kongres		1 zborovanje s	5 "
skupaj torej		29 zborovanj z	33 predavanji

Leta 1914 se je začelo prav živahno društveno življenje. Vse podružnice so tekmoval v izpeljavi svojih načrtov. A žal bil je samo začetek poln upanja; prišla pa je s v e t o v n a v o j s k a, ki je na mah ukinila društveno življenje, prekrizala načrte, razkropila člane križem sveta. V prvi polovici leta so podružnice zborovale kakor sledi: Ljubljanska: 4. februarja, 12. februarja s predavanjem Dragan »Kako izračunati višino predmetov in oddaljenost zvezd« in 25. junija s predavanjem F. Terseglav »O oslabeledosti volje« torej 3 zborovanja in 2 predavanji. Kamniška podružnica je zborovala 16. aprila. Vrhniška podružnica je zborovala 12. marca in je predaval Ziegler »O regulaciji učiteljskih plač«. Gorenjska podružnica je zborovala dvakrat in sicer 14. maja s predavanjem I. Cegnar »Kako si krščansko misleča učiteljica dobi ugled« in 25. junija s predavanjem dr. Cepudra »Versko-nravna vzgoja«. Kočevska podružnica je zborovala 2. junija in je predaval Pečjak »Na temelju očetne ljubezni«. Novomeška podružnica je zborovala 14. maja s predavanjem Jos. Verce »O vzgoji značaja v ljudski šoli«. — V drugi polovici leta pa je društveno življenje do cela prenehalo. Ni bilo več časa za tiho društveno življenje, moški člani so stopili v javnost z vsemi drugimi stanovi: na bojno polje, članice pa so ponajveč zastopale moške kot šolske voditeljice, sicer pa v mestu in na deželi povsod, kjer je bilo treba.

Dne 2. junija 1914 je bila ustanovljena podružnica za kočevski okraj s sedežem v Ribnici. — Dne 14. junija Medvedov koncert v Kamniku. Nameravani občni zbor se vsled vojnih razmer ni mogel vršiti. — Protialkoholni odsek Slomškove zveze je l. 1914 dvakrat zboroval in sicer 8. aprila in 20. julija. — Ljubljanska podružnica si je 14. januarja ogledala tobačno tovarno, 30. aprila pa rudnik in steklarno v Zagorju. Novomeška podružnica pa je napravila poučen izlet v Črnomelj in na Grm.

Novo leto 1915 se je začelo in končalo brez vsakega društvenega skupnega življenja, le posamezne podružnice so imele svoje občne zборе in centralni odbor svojo sejo. Ob priliki občnega zbora ljubljanske podružnice je predaval prof. Šarabon »Preko Italije v Sicilijo«. — 21. decembra

1915 je zadela Slomškovo zvezo velika izguba: na bojnem polju je padel njen požrtvovalni, splošno priljubljeni in neumorni podpredsednik prof. Izidor Modic. Slomškova zveza se ga hvaležno spominja. — Izmed mnogih članov, ki so odšli na bojno polje, se jih veliko ni več vrnilo. Med prvimi je padel Fran Kuhar, nadučitelj v Pirničah, padel je tudi Emil Žan, učitelj na Viču. V tem letu je tudi umrla vrla članica Slomškove zveze, Marija Vider, učiteljica v Spodnji Šiški. — V septembru je Slomškova zveza vložila prošnjo učiteljstva za izredno podporo.

Leta 1916 je zborovala le novomeška podružnica in sicer dvakrat v februarju in marcu in je imela obakrat predavanje, prvič Grad »Kaj zahteva sedanja doba od nas«, drugič Ausser »Učiteljski poklic«. — V marcu je vložila Slomškova zveza prošnjo učiteljstva za enkratno podporo. V septembru je Slomškova zveza potom deputacije vnovič prosila za učiteljstvo draginjske podpore. — 10. maja je umrla pridna članica Nežica Detela. — V seji 9. junija je bil mesto padlega podpredsednika I. Modica izvoljen g. katehet Čadež. — Občni zbor se tudi v tem letu ni mogel vršiti.

Leta 1917 je zborovala novomeška podružnica dne 3. junija in je imela dve predavanji Štrumbelj »Mladina naša sreča« in Koželj »Gmotno stanje učiteljstva«. Istočasno je imela zborovanje tudi kočevska podružnica združeno s predavanjem Lj. Bajc »Slomšek in sedanja doba«.

Leta 1918 sta imeli samo ljubljanska in novomeška podružnica svoj občni zbor. S preobratom (v jeseni 1918) je nastopilo v mladi Jugoslaviji tudi na šolskem polju novo življenje. O tem primerjaj opis glavne skupščine v »Slov. Učitelju« 1918, št. 12.

V boju za resnico.

Fr. Silvester.

Pod tem naslovom bom podajal iz knjig, ki so mi na razpolago, pa tudi na podlagi osebnih skušenj tovarišem obeh spolov potrebno orožje. Naj ga uporabljajo čvrsto, odločno in samozavestno vsepovsod v domačem kraju, na shodih in zborovanjih, zlasti pa med vožnjo v železniških vagonih, ki so postali v zadnjih mesecih nesrečni razširjevatelji potvorjene resnice.

I.

A: Vera je le za preprosto ljudstvo, ki nima višje izobrazbe — potrebno sredstvo, da se ohrani red. Izobraženci je ne potrebujejo.

B: Vera je resnična ali pa ne. Če je resnična, je potrebna tudi izobražencu. Ali bi ne bilo sramotno, da bi se uporabljala za vzdrževanje reda proti komurkoli — laž in slepilo?

II.

A: Vero so si izmislili duhovniki.

B: Odkod pa so duhovniki? Po vašem mnenju bi bili morali duhovniki eksistirati pred vero, sploh preden se je častil Bog. — Z isto logiko lahko zatrjujete, da so si železnice izmislili — železniški uslužbenci.

III.

A: Moderna veda je preiskala vsemir, ki se giblje matematično natančno in nikjer ni zapazila Boga. Stvarnika torej ni.

B: Z največjo pazljivostjo poglejte v uro in njene sestavne dele in zaman bodele tam iskali — urarja. In vendar —.

IV.

A: Kaj pa je duša? Kako izgleda? Okroglo, četrerooglatno, zeleno, rumeno ali kako? Ne morem si je predstavljati, torej je ni.

B: Je-li Vaša pamet okrogla ali oglata, zelena ali rumena? Trdili vendar ne bodele, da pameti nimate. In Vaša pravičnost? Ali ima valjasto ali stožčasto podobo? In vendar verjamete, da eksistira pravičnost, četudi ne vselej in pri vsakem človeku. — Nadnaravne stvari si lahko mislite, ne morete si jih pa vedno zadovoljivo predstavljati. Isto je s človeško dušo.

Za ženske pravice.

Julij Slapšak.

(Dalje.)

Patriotična, narodna dolžnost je, da pozabi moški svoj »jaz« in dvigne žensko na sebi enako višino državljske svobode in ustavnih pravic; pa tudi njegova osebna in družinska korist, da to stori.

Kdo je pogubil grški in rimski narod?

Ceška filozofka dr. Olga Fischerova-Sramkova (»Slov. Gospodinja«, 1908, str. 61) piše: »V Antigoni, Efigeniji nam podaja klasična drama tipe, ki nam kažejo, kako visoke pojme je imel stari Grk o ženi. Tip Špartanke, ki je sinu, odhajajočemu v vojsko, govorila, kažoč na ščit: ali na njem, ali z njim! se je ohranil dolgo. Jasni grški duh je uvidel, da je harmonija med možem in ženo pogoj domače in javne sreče. Ko pa je jelo družinsko življenje v Atenah propadati, ko je postalo stvar špekulacije in kupčije, ko se je razvil heterizem, je padla s tem moralna sila družine in države. Atenska mladina je sicer veselo živela, a to je ubilo značaje. Domače ognjišče, čigar središče je žena, oni sveti ogenj, ki je vir domače in obče sreče, vse to je bilo oskrunjeno, uničeno. Spoštovanja do žene ni bilo več in Grška se je bližala svojemu koncu. — Na isto podlago je bil stavljen stari Rim. Ženska krepost je bila spoštovana. Ena sama mati je mogla rešiti Rim pred Koriolanom. Kdo ne pozna Kornelije, matere slavnih Grahov! Toda z grško kulturo je prišel tudi grški duh v Rim. Prostitucija se je širila, vrednost žene je padala, z njo vred pa tudi moč države. Kaj čuda torej, da je bila sreča mila onim narodom, ki so se čvrsti in zdravi vsipali od severnih strani. Propadla je rimska žena, z njo pa tudi rimska država!...

Pa tudi iz finančnega čuta, iz ozirov svoje lastne in družinske koristi, mora gledati moški na to, da dobi ženska svojo pravico.

Čital sem nekje v Bebelovi knjigi »Žena in socializem« nekako tako-le: Na nekem otoku, imena mu več ne vem, je tak običaj, da si ženska voli moža; torej ravno narobe, kakor je pri nas. In glejte si ondi moža: v vsem lišpu in nečimernosti se kaže, vse obesi nase, samo da ugaja ženski, ki je tam le preprosto oblečena. In pri javnem plesu (po Tolstoju) sede moški, okrašeni in našemljeni, in čakajo in upajo; ženski svet se pa sprehaja gor in dol, pa gleda in izbira. In kadar hodi ženski svet tako gor in dol po tem izbirališču, po tej »trgovini«, tedaj vzdihujejo ti moški ženitovanjski kandidatje v svojem srcu tiho, a vneto: Prijateljica, mene! Ne — mene! Ne teh tukaj — mene!...

Tako tam na otoku. In pri nas?

Faktum je, da so ženske tu kraljice, predmet opevanja in obožavanja, tam brezpravne sužnje. Kaj je temu vzrok?

O, ženske prav dobro vedo, pravi Tolstoj (nekje v Kreutzerjevi sonati), da so moški navadno neresnični, kadar govore o visokih čustvih; da se tista visoka, poetična ljubezen ne vzbudi v moškem srcu vsled njenih vrlin in čednosti, ampak največ po njeni frizuri in kodrčkih, po barvi in kroju njene obleke, po zbližanju z oboževanko; da mislijo moški na njeno vnanost, na njeno telo, kadar jo obožujejo. Zato pa, pravi Tolstoj dalje, bi koketa rajše videla, da jo dobi moški, ki ga hoče očarati, na laži, da ji dokaže brezsčrnost in malopridnost, kakor pa da bi jo videl v grdi, slabo narejeni obleki. O, ženske to dobro vedo, zato pa znajo moža ugnati! Tako dobro ga znajo ugnati, da se potem niti ne ve, kdo vlada, ali mož ali žena. Tako je čisto razumljivo, da trdijo nekateri: žena gospoduje! Drugi pa: ni res, žena je sužnja! Kdo ima prav? Tukaj pa moramo reči: Vsi! Zakaj ker je žena sužnja, zato gospoduje. To se sliši čudno, pa prosim, poslušajmo Tolstoja. On pravi: »Čisto kakor judje si pomagajo tudi ženske. Kakor se ti znajo odškodovati, tako tudi one. Vi hočete, naj mi samo kupčujemo. Dobro, mi kupčujemo le, a s svojo denarno močjo gospodujemo nad vami, govore judje. Vi hočete, naj smo me le predmet čutnosti. Dobro, smo, a vi ste naši sužnji, reko ženske.«

In to je le preveč resnično!

(Dalje prih.)

Kultura in književnost.

»Lira«, zbirka pjesama za muški zbor. Pod ovim će naslovom početi u najskorije vrijeme izlaziti pjesmarica, koja će u svescima po 8 do 10 pjesama, štampanima u partituri, donášati skladbe ponajbolji jugoslavenskih i drugih skladatelja, pisane za muške zborove. U toj će se pjesmarici osim davorija, herojskih i lirskih zborova, nalaziti i harmonizacije narodnih pjesama iz svih krajeva Jugoslavije, a ne će uzmanjkati ni šaljivi zborovi, poskočice, napitnice, nadgrobnice i druge prigodne pjesme, koje će dobro doći našim pjevačima, a biti će uređivana tako, da će svako naše pjevačko društvo naći u njoj pjesme prikladne za svoj pjevački materijal. Ova bi pjesmarica imala ispuniti prazninu,

koju naša pjevačka društva već dulje vremena osjećaju, pa zato preporučamo našim društvima i ostalim prijateljima lijepe naše narodne pjesme, da se na nju pretplate, jer će prema broju stiglih narudžba biti određena visina naklade. Cijena je svesku u pretprodaji 10 kruna (2½ dinara), a za 10 i više primjeraka 8 kruna ili 2 dinara, a pretplatiti se može na više svezaka. — Novac i narudžbe šalju se na adresu: D. Rebernjak, Zagreb, Ilica 35 (dvorište).

»Čas«, št. 1. in 2. (l. 1921) je v močnem zvezku strani 144 pravkar izšel. Tu hočemo navesti samo pregled bogate in aktualne mu vsebine: I. Razprave in članki: Ob smrti biskupa dr. Ant. Mahnića. Uredništvo »Časa«. Znanstvene

osnove katoliški dogmi. Vseučilišni hon. nast. dr. Janez Fabijan Ljubljana. Oskrbava vojn. oškodovancev v Sloveniji. Stavil dr. A. Breclj, načelnik invalidskega oddelka — Ljubljana. — Uzroci reformnog pokreta u Hrvatskoj. Krešimir Pečnjak — Zagreb. — Narodnostno vprašanje. Dr. A. Gosar, narodni poslanec v konstituenti. — Goriški memento. Kulturnozgodovinski pregled. Dr. Joža Lovrenčič. — Razmerje cerkve do države v Jugoslaviji. Dr. P. Angelik Tominec O. F. M. — Ljubljana. — Usoda slovenskega jezika. Bivši profesor E. Rakovec sedaj župnik — Boštanj na Dolenjskem. — II. Iz našega kulturnega življenja: Evropski jezikovni problem. Prof. dr. Fr. Kovačič — Maribor. — Koroški plebiscit. Prof. dr. Gregor Rožman — Ljubljana. — Narodovo zdravje v Sloveniji. Družabno-zdravstvena študija. Napisal A. B. — Nešto k reformi srednjih škola. Prof. o. Bernardo Brixy, franjevac. — Zagreb. — Visokoškolski študij v Italiji. Poroča Alojzij Res — Trst. — Pojasnilo: Dr. Josip Mal (k dr. Fr. Kosovemu »Gradivu za zgodovino Slovencev v srednjem veku« IV. zv.). — Jezikoslovje: Francoska slovnica, spisal prof. dr. Pavel V. Brežnik (Ivan Gruden). — Literarna zgodovina slovenskega slovstva. II. izdaja (dr. Iv. Pregelj). — Časopisi in revija: Život. — III. Kronika: Žalna seja Leonove družbe. — Opombe uredništva. — Toplo pa priporočamo, da se učiteljstvo naroči na »Čas« ter iz njega zajema duševno hranu. Saj moramo naročnino, ki znaša le 40 kron, za dijake celo 25 kron, le toliko razumeti, da mora »L. D.«, ki »Čas« zalaga, občutno doplačevati, da se stroški v tiskarni poravnajo. — »Čas« izhaja v l. 1921 kot dvomesečnik na štiri tiskanih polah (64 strani) ter stane 40 kron. Ustanovniki (200 kron) doplačajo za isto leto še 35 kron; dijaki pa dobe list, ako se jih najmanj 15 pod skupnim naslovom naroči, po 25 kron za isto leto 1921. Naročnino je treba poravnati naprej bodisi s položnicami bodisi s poštanimi nakaznicami pri upravi »Časa«, Ljubljana, prodajalna Katol. tisk. društva (prej Ničman), Kopitarjeva ulica št. 2. Zvezek (št. 1. in 2. l. 1921), ki je izšel stane v prosti razprodaji 22 kron.

Tendencijozno pisanje »Narodne Prosvete« o katolicizmu. Organ U. J. U. »Narodna Prosveta« u Beogradu donosi (broj 8) ovu bilješku: Češki učitelji protiv Katolicizma: »Češko učiteljstvo podiglo je u poslednje vrijeme pravi ustanak protivu Rima i Katoličanstva! Kroz sve češke učiteljske listove, a njih ima više, vodi se vrlo živa agitacija, da se narod češki oslobodi od Rima i Katoličanstva, koji su vekovima ugnjetavali češki narod, 16. februara o. g. izvršiti će se prvi opšti popis ljudstva u češkoj republici po oslobođenju, i češki učitelji preko učiteljskih listova izvode lisnu agitaciju da se ni jedan učitelj na dan popisa ne zapiše kao pripadnik Katoličke vere i poslušnik Katoličke ponovštine, koja je spalila Husa in proganjala Komenskoga i hiljadama drugih najboljih sinova češkoga naroda.

Oduševljeni agitatori daju na znanje, da, koji se učitelj 16. februara ne odrekne Katoličanstva, ne će ga više smatrati ni za kolegu, ni za Čeha, ni za čoveka!

Mislimo, da ovakove tendencijozne vijesti nikako ne spadaju u staleško glasilo cjelokupnog učiteljstva. »Narodna Prosveta« očito pokazuje, da je raspoložena protivu kršćanstva, pa nas čudi kad uredništvo tvrdi, da »Narodna Prosveta« nigda nije napadala koju veru. Gotovo u svakom broju ima napadaja na kršćanstvo (Kaj pravi k temu pravoslavje? — Ured.) u običnim zastarjelim frazama »s srednjovekovnom mraku«, »zabludama Biblijskim« itd. M. V.

Davorin Trstenjak. Prošlog mjeseca umro je u Zagrebu učitelj i pedagoški pisac Davorin Trstenjak. On ima dosta zasluga u radu za ekonomsko obezbijđenje učiteljstva i u omladinskoj pedagoškoj literaturi. Netom je zašao u znanstvena pitanja i filozofiju, prestao je da bude originalan, pa je gotovo čitav njegov rad na tom polju kompilatorskog značenja. Neka je djela gotovo plagirao iz raznih njemačkih pisaca kako je to dokazao franjevac O. P. Vlašić. U ovim njegovim knjigama ističe se upravo neograničena mržnja na kršćanstvo. Kao slobodni mislilac donosio je samo izvatke ali prevode nekih njemačkih slobodnih

misililaca, koje je već pred dvadesetak godina njemačka nauka ocijenila kao proste pamfletiste bez znanstvene podloge. I ono što je njemačka znanost odbacila, ono je D. Trstenjak poslije dvadeset godina izdavao kao »najnovija i savrmena iznašašča«!

Trstenjak je sam zaželio, da ga pokopaju bez križa, svijeće i svećenika. Govori izrečeni nad njegovim grobom slavili su ga kao »slobodnog mislioca« i neprijatelja crkve. M. V.

Učiteljstvo in trgovanje s šolskimi potrebščinami.

Kralj. zaloga šolskih knjig je glasom okrožnice odredila, da pripade šolskim vodstvom pri odjemu gotovega števila knjig 10—15% popusta, oziroma primerno število brezplačnih izvodov za uboge učence. To je v jedru gotovo človekoljubna in hvalevredna namera. Predvideva pa dejstvo, da prevzame šolsko vodstvo, oziroma učiteljstvo, prodajo knjig. K temu naj pa iz lastne izkušnje pripomnim sledeče:

V času po prevratu je bilo silno težko dobiti potrebne zvezke, vsled tega in pa da bi se preprečilo čezmejno draženje zvezkov in špekulacija z njimi, smo mnogi učitelji preskrbovali učencem zvezke, pa tudi knjige. Oddajali smo jih brez dobička za lastno ceno, tako da smo imeli navadno izgubo pri njih. Kljub temu se mi zdi, da vsled tega trgovanja s šolskimi potrebščinami učiteljev ugled le trpi, bodisi pri otrocih kakor tudi pri starših. Otroci vidijo in morajo videti v vzgojitelju in učitelju neko vzvišeno bitje, ker le tedaj se njegovemu vplivu brezpogojno prepuste, željno vsrkavajo vase vsako njegovo besedo in slede vsakemu migljaju. Ves ta čar izgine, ako jim učitelj odjemlje — četudi le v zameno za zvezke — njihove kronice, ki so si jih večinoma le s težavo priborili od »skrbnih« staršev. In tedaj, ako jih mora učitelj opominjati za dolžne zvezke, oziroma ako jim odkloni oddajo zvezka brez gotovega denarja? To se dosledno vse pripeti.

In ljudstvo? Četudi daje učitelj šolske potrebščine za lastno ceno, eventuelno

celo v izgubo, vendar misli ljudstvo vedno, koliko mora pač imeti dobička pri tako dragih knjigah in zvezkih. Mogoče ti še kdo zabrusi v obraz, da otroke odiraš in da hočeš pri njih obogateti. Poleg tega se osovraži šola še pri trgovcih, ki bi tudi radi kaj zaslužili in ki imajo navadno v vseh krajih tudi večji vpliv.

Iz vsega tega sledi, da se kupčevanje s šolskimi potrebščinami z našim stanovskim ugledom nikakor ne strinja. Učitelj naj ne dela nobenih kupčij z v vzgojo mu izročenimi otroci!

V mnogih krajih imajo slejkoprej sploh vso prodajo trgovci v rokah. Da torej ubožni otroci ne pridejo ob svojo delež, mislim, da bo najbolje, ako se kr. zaloga šolskih knjig drži predvojne prakse. Nastavi naj trdne cene za prodajo šolskih knjig, vsaki knjigi naj pa priloži kupon s svojim pečatom. Te naj učiteljstvo v šoli pobere in naj dobi za gotovo število kuponov primerno število brezplačnih izvodov za revne učence.

Kržišnik Alojzij.

Vzgajajmo Jugoslovane!

Mnogo se je že razmotrivalo po naših političnih in leposlovnih listih o našem narodnem razmerju do Srbov in Hrvatov. Ker je zlasti za učitelja važno, kako stališče naj v tem oziru zavzema in ker mora v dotičnem smislu oziroma duhu pri vzgoji vplivati na naraščaj, naj navedem dobesedno tozadevni odstavek iz vrstnega dr. Kovačičevega članka »Narodnostno načelo in mirovna konferenca« (»Čas« št. 4., 5. 1920):

»V novih razmerah je treba vsekako v našem narodnostnem načelu revizije, nove orientacije, večje jasnosti, obzornega razširjenja. Partikularistična megalomanija samoslovenstva, samohrvatstva ali samosrbstva, dediščina našega doseđanega žitja in bitja, bi nam bila le v kvar. Naš politični položaj pri mirovni konferenci nam je jasno pokazal, da sami zase nismo nič, vsi skupaj pa pomenimo mnogo ter pri pametni in smotreni uporabi svojih fizičnih in duševnih sil lahko pridemo še do večje veljave. Naše narodnostno načelo se mora raztegniti

čez okvir jezikovne pravde. Čudno je, da gospodje, ki so v prejšnjih razmerah brez pomisleka rabili »skupni« nemški jezik v uradih, šolah, pri vojski in v parlamentu, sedaj naenkrat kažejo strah pred srbohrvatskim jezikom, ki je vendar jezik naše krvi. Nobena samoljubna sentimentalnost ne ovrže besed, ki jih je zapisal francoski učenjak A. Meillet v svoji knjigi »Les Langues dans l'Europe nouvelle« (Paris, 1918, str. 332): »Jeziki malih skupin bodo ostali omejeni na narode, za katere so ustvarjeni in njih raba bo dotičnim narodom vzrok njih slabosti.«

Besedam priznanega učenjaka ni lahko kaj dostavljati. Pomniti pa je, da je razlika med malim pa kulturnim na-

rodom in narodom, ki še nima prosvete. Zgodovina uči, kako škodljiva je razdvojenost in kako potrebno tudi neko jezikovno ujedinjenje. Pri nas je treba večjega proučevanja naše domovine. Zato tudi iskreno pozdravljamo prosvetni program poverjenišтва za uk in bogočastje, ker se je s tem napravil odločen korak naprej. Kako bi se pa jezikovno ujedinjenje najbolje ustanovilo in kako se bo tudi morala upoštevati narodna individualnost, o tem še ni izrečena zadnja beseda. Opozarjamo pri tej priliki posebno na članek profesorja E. Rakovca »Usoda slovenskega jezika« v letošnji 1. in 2. številki »Časa« in na članek dr. A. Gosarja »Narodnostno vprašanje« istotam. Želeti je, da se k temu predmetu še drugi oglasijo in izrečejo svoje mnenje.

Alojzij Kržišnik.

Društvena in stanovska kronika.

Zborovanja podružnice Slom. zveze za novomeški okraj dne 11. nov. 1920 v Rokodelskem domu. Predsednik Štular pozdravi navzoče (16 po številu) in otvori zborovanje. Besedo da takoj g. nadzorniku J. Gradu, ki predava »O izvenšolskem delovanju učiteljstva«. Zelo priporoča ustanavljati, kjer se le dá, kmetijsko-nadaljevalne, ozir. kmetijsko-gospodinske tečaje za šoli odrasle dečke, ozir. deklice. K sklepu prebere še podrobni učni načrt za kmetijsko-nadaljevalne šole. — Po končani debati se je razgovarjalo o šolskem hišnem redu, ki naj bi bil razviden v vsaki šolski sobi. Ker so bili radi tega mnogi različnega mnenja, se končno ni nič natančnejšega določilo.

Zelo ogorčeno je bilo učiteljstvo nad članki v »Domoljubu« dne 3. novembra. Centrala naj se obrne do uredništva »Domoljuba« z zahtevo, da naj v bodoče ne ponatiskuje člankov zoper učiteljstvo, ker z njimi žali člane Slomškove zveze, kateri ta list podpirajo. Kaj takega naj se piše le v stanovskih listih, da ne pride vsakemu v roke. — K sklepu se je sestavil še sledeči protest, katerega naj

centrala doloži na pristojno mesto: »Člani Slomškove zveze odločno protestirajo, da bi se nastavlale za učiteljice take osebe, ki nimajo nikake pedagoške izobrazbe.«

Iz mestnega šolskega sveta redne seje z dne 17. marca 1921. Mestnemu županu dr. Ivanu Tavčarju izreči je na visokem odlikovanju z redom sv. Save II. razreda kot predsedniku mestnega šolskega sveta pismeno čestitko. Zapisnik zadnje seje z dne 28. januarja 1921 se odobri brez ugovora. Poročilo o končni uredbi obveznih nedeljskih maš v ostrem zimskem času, o uredbi pravoslavnega verouka na ljudskih, meščanskih in nižjih srednjih šolah in o preuredbi pouka v srbohrvaščini se vzema na znanje. Dovoljeni sta in otvorili sta se novi vzporednici v I. razredu III. mestne deklšike in IV. razredu zasebne deklšike ljudske šole v Lichtenurnovem sirotišču. Stalni učitelj Avgust Pirč, ki se je odpovedal nadzorstvu za šolski okraj Litija, je v službovanje pridržen višjemu šolskemu svetu. Po Janku Orožnu, ki je dobil na II. polletje študijski dopust, je na I. mestno deško meščansko šolo v službovanje poklican kot začasni strokovni učitelj Ludovik Primožič, izprašan iz I. skupine, prej v službi na Koroškem. Učitelj srbohrvaščine je nanovo postal Tomo Jedrlinič, prej učitelj v Vojvodini, učiteljica srbohrvaščine pa Marija Trampuševa, prej učiteljica v Istri. V službovanje sta pridrženi I. mestni deklšiki šoli Milka Um-

bergerjeva, prej v Hrastniku, kot začasna učiteljica petja, in Berta Valentova, prej v Šmarju pod Ljubljano, kot namestnica stalne suplente I. mestni dekliski meščanski šoli pa Marija Miklavc-Janša kot začasna strokovna učiteljica, izprašana iz II. skupine in iz francoščine, prej stalna učiteljica v Notranjih Goricah. Stalno službo na arju je nastopil Tit Grčar, prej stalni učitelj in začasni voditelj v Trzinu. Isti šoli je v službovanje prideljena Marija Grčarjeva kot naslednica po Mariji Smoličevi, ki je prestopila za suplentko na državno deško vadnico. Na novih vzporednicah sta postali začasni učiteljici Vida Smerdeljeva in Melita Petelinova. — Več prošelj za dovolitev daljših ali pa podaljšanje že obstoječih dopustov se sklene na priporočilo mestnega fizikata predložiti višjemu šolskemu svetu v ugodno rešitev. Na mesto obolelih učiteljev in učiteljic se sprejme v začasno službovanje nanovo ali pa vnovič absol. učit. kandidatje (kandidatke), oziroma suplente (suplente) Berta Petričeva, Franc Dolinar, Ivanka Prosenčeva, Anica Španova, Ljudmila Celestinova in Franja Plehanova.

Poročili okrajnega šolskega nadzornika o nadzorovanju III. in IV. mestne deške ljudske šole se vzameta na znanje in z njima tudi v njih stavljeni nasveti. Poročili je predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o ustanovitvi novih šol pro 1921/22 se odobri in se ima predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Projektirani sta v razbremenitev I. mestne dekliske in I. mestne deške meščanske šole III. mestna dekliska in III. mestna deška meščanska šola. Tretja mestna dekliska meščanska šola naj bi se otvorila s I. in II. razredom v pritličju šolskega poslopja na Erjavčevi cesti št. 19, tretja mestna deška meščanska šola pa s I. razredom v II. nadstropju šole na Ledini. III. mestna dekliska ljudska šola in I. mestna deška ljudska šola naj bi ostali še zanaprej šestrazrednici. Za vzdrževanje III. mestne dekliske ljudske šole je brezpogojno treba I. in II. nadstropje lastne hiše na Erjavčevi cesti 19, ki ju že nad poldruho leto zasedeni drži poštno ravnateljstvo za svoj računski oddelek. Radi tega se sklene poskrbeti čimprej za to, da se omenjeni prostori izroče svojemu prvotnemu namenu, če ne drugače, pa eksekutivnim potom. Predsedstvo kranjske hranilnice je naprositi, naj prepusti Virantov vrt za kretanje šentjakobske šolske mladine med odmori pouka pod nadzorstvom učiteljstva ob ugodnem vremenu in za to primernem letnem času. Ko se reši se nekaj internih zadev in ko podajo predsednik, nadzornik in zapisnikar stvarna pojasnila na stavljeni jim vprašanja, zaključijo predsednik sejo.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze v Novem mestu dne 5. marca 1921. Po običajnem pozdravu g. predsednika Fr. Štular je predavala v kratkih in jedrnatih besedah g. učiteljica Pavla Štrumbelj »o gospodinj-skih tečajih«. Ker ona sama prostovoljno vodi tak tečaj, nam je vedela o njem marsikaj zanimivega povedati. — Poročila g. okr. šolskega nadzornika J. Grada. Z ozirom na željo g. poverjenika dr. Skaberneta poudarja g. nadzornik važnost dela na šolskem polju. Posebno priporoča prosvetno delovanje učiteljstva v raznih izobraževalnih društvih, kjer je izključena vsaka politika. Med šolo in domom zija prepad, katerega mora učiteljstvo premostiti. Prirejajmo s šolskimi otroci razne igre, petje, deklamacije, kar bo zanimalo ne le otroke, ampak tudi starše. Nadalje poudarja g. nadzornik važnost našega udruženja centralizem — ne separatizem. Vse izvenšolsko učiteljsko delovanje bo nagradila domovina s svojo ljubeznijo. — Prihodnje zborovanje se določi v začetku meseca maja v Zagradcu. G. naduč. Lobe bo poročal o šolskih prireditvah.

Poročilo o odborovih sejah. — 19. seja. — 13. septembra 1920. Ker je zborovanje podružnic vsled prometnih razmer onemogočeno, naj podružnice ustanove krožke, ki naj obsegajo bližnjo šolsko sosesčino. Pesnik France Bevk stavi Slomškovi zvezi v ponudbo svoje pesmi, ki na jih Slomškova zveza založi. Treba je nekoliko počakati; vse-kakor pa ponudbe ne zavreči. — Naraščajski odsek Orlovske zveze želi k svojim sejam pedagogov. Odbor sklene poslati ravn. Jegliča, R. Wagnerja in Obersnū. — Hrvatsko učiteljstvo prosi, naj uprava pošilja Slovenskega Učitelja osebam, ki se za to zanimajo. Se ugodi. — Janko Leban ponudi Slomškovi zvezi svoje pesmi v zalogo. Se zaradi že započete drugega dela in zaradi silne draginje zaenkrat odkloni. — Vstop: 1. Vera Rekar, Trzlič, 2. Anica Lazar, Vič. — Tiskarniški račun za prvo polovico leta 16,791 K.

20. seja. — 26. septembra. — Zaradi društvenega glasila bi se bilo obrniti še na kakšno drugo tiskarno. Vsak član je dolžan kupiti knjigo »Oskrba«. Razposlati jo je tudi vsem uradom, zavodom in knjižnicam. — Jugoslovska strokovna zveza prosi za sodelovanje učiteljstva med delavstvom. To je zlasti važno za industrijske kraje po deželi, manj pa za Ljubljano, kjer je delavstvo dobro organizirano. V odgovoru je navesti imena naših članov po industrijskih krajih. — Viš. šol. svet odgovarja na vlogo glede šolskih knjig. Se vzame na znanje. — Poročilo štajerske podružnice se vzame na znanje. — Izstop: A. Ažman na Trati. — Vstop: 1. Ela Rot, 2. Minka Rožman, 3. Francka Marinko, 4. Ivanka Iskra, učiteljice v Lichtenurničnem zavodu.

21. seja. — 5. oktobra. — Vstop: Marijana Majer, Sv. Florijana ulica 11. — Razgovor o internih zadevah društva.

22. seja. — 14. oktobra. — Predsednik radi boleznimi odsoten. Poročilo okoliške podružnice o ustanovljenih učiteljskih krožkih. — Poročilo hrvatskega učiteljstva. — Poročilo odgovornega urednika. — Razne interne zadeve.

23. seja. — 16. oktobra. — Gdč. Veri Rekar, poročeni Ahačič se čestita k poroki. — Poročilo novomeške podružnice se vzame na znanje. — Podružnice se na tem mestu pozivljejo, da pošiljajo poročila svojih zborovanih Slovincu in Slov. Učitelju. — Poročilo o skupnem posvetovanju UJU. Glede pravil se vname dolgotrajna debata, kar povzroči, da odbor ne pride do nobenega konkretnega sklepa in se to preloži na prihodnjo sejo.

24. seja. — 7. novembra. — Poročilo goranske podružnice se vzame na znanje. — Poročilo ribniške podružnice o izključitvi neke članice se odobri. — Vstop: Milko Jeglič, Vič. — Poročilo hrvatskega učiteljstva se vzame na znanje. — Sklene se, da se obrne Slomškova zveza na poverjeništvu UJU Ljubljana za pojasnila nekaterih točk v pravilih. Ker je v pravilih UJU nekaj točk, ki označajo to ujediničenje ne samo kot stanovsko, ampak pretežno kulturno, sklenu odbor naprositi poverjeništvu UJU v Ljubljani za pojasnilo glede III. poglavja, 2. in 5. točka in XII. poglavja, 7. točka. Enako tudi želimo jasnosti v vprašanih glede krščansko mislečih zastopnikov in funkcionarjev v avtonomnih šolskih korporacijah. — Slučajnosti: poročilo o blagajni in tiskarni, reklamacije Slov. Učitelja.

25. seja. — 21. novembra. — Poročilo novomeške podružnice z dvema protestoma (proti nastavljanju nekvalificiranih in proti pisanju Domoljuba) se vzame na znanje. — Poročilo o občnem zboru kamniške podružnice se vzame na znanje. Nepokriti poslovni stroški se pokrijejo iz centralne blagajne. — Fr. Bevkova knjiga »Pastirčki pri kresu in plesu« izide do Božiča. — Reklamacije za list. — Informacije učiteljstvu v zasedenem ozemlju se pošljejo osebno. — Vstop: Mira Wenko-Kittag, Rob.

26. seja. — 8. decembra. — Sožalna izjava predsednika ob smrti velikega dobrotnika učiteljstva prof. A. Kržiča. V njegov spomin se sklenu dar »Pripravniskemu domu« v znesku 100 K. — Izstop: 1. Hermina Kobal, 2. Ožbe Lorant. — Vstop: 1. Marija Petkovšek, Vrhnika, 2. Ana Gabrič, Artiče pri Brežicah. — Vabilo Orlovske zveze k občnemu zboru. Udeleži se predsednik. — Soc. skrbstvo zahteva denar razpečanih srečk. Ker Slomškova zveza ni prejela srečk, tajništvo v tem smislu odgovori. — Poročilo novomeške podružnice se vzame na znanje. Nadaljnje delo prevzame predsednik. — Vladni konsumi. — Avtonomija šolstva. — Priprava za občni zbor. Sestava dnevnega reda. — Predpriprave za socialni tečaj.

27. seja. — 17. decembra. — † Jernej Ravnikar, dolgoletni član, poslanec in pisatelj. — Sestava liste za novi odbor. — Nerednosti v izdajanju lista mora biti konec. Sklep: uredništvo prevzame Fort. Lužar. — Zvišanje članarine in naročnine se določi, ko blagajnik dobi proračun. — Poslovnik za odseke izdelava odbor. — Bevkova knjiga. — Predavatelj za socialni tečaj preskrbi S. K. S. Z.

28. seja. — 24. decembra. — Blagajnik poroča o računih Bevkove knjige. Določi se prodajna cena. — Zvišanje članarine in naročnine se objavi na občnem zboru. — Odgovor poverjeništvu UJU. — Zadnje priprave za občni zbor.

Odborove seje v novem poslovnem letu 1921. — 1. seja. — 6. januarja. — Predsednik pozdravi novi odbor. Kržišnik ne sprejme izvolitve; zato pride v odbor Pirc. — Konstituiranje odbora: volitev podpredsednika, tajnika in blagajnika in namestnikov. Podpredsednik Lužar, taj. Ležar, nam. Ojstriš, blag. Slapšak, nam. Kleinmayr. — Konstituiranje literarnega odseka. Odobritev poslovnika. Uredništvo prevzame Fortunat Lužar. — Priloga Slov. Učit. bi stala 950 K mesečno. Sklene se o tem poročati v 1. štev. Slov. Učitelja. — Sklepe občnega zbora izvede centralni odbor. — Vabilo Družabnega kluba k družabnemu večeru. — Orlovsko vabilo k zborovanju je prekasno došlo. — Soc. skrbstvo poroča o zahtevanih srečkah. — Nekrolog Ravnikarju izide v 1. številki Slovenskega Učitelja.

Volitve v višji šolski svet. Pri zadnjih volitvah je ostalo učiteljstvo, organizirano v Slomškovi zvezi, v manjšini. To je vsakdo lahko pričakoval, kdor je količkaj vedel, kako se marsikdo lahkomišljeno tja nagiba, kjer se govori »tam jih je več« in kjer je bil v zadnjem trenutku sprejet tudi prej tako težki program opozicije. Posebnost pa je, kako se po volitvah oznanja na eni strani o zmagi svobodomiselnega učiteljstva, na drugi strani pa poudarja le program stanovskega interesa. Slom. zvezi se seveda zato očita politična strankarska pripadnost. »U. J. U.« pa je brez te in združuje le strogo stanovski in strokovni program vseh političnih strank. Po politični pripadnosti in svetovnem nazoru pri »U. J. U.« nič ne povprašujejo. Učiteljska zastopnika v višjem šol. svetu ni torej smatrati za politične strankarje, piše na široko »Učit. Tov.« (št. 16). Dejanja bodo pokazala, koliko držijo te in enake besede. Slomškova zveza je bila prej kakor je obstajala SLS in imela prej stanovski in kulturni program, kakor ga propagira sedaj po volitvah »Učit. Tov.«. Toda Slomškova zveza ima program na temelju stalnega krščanstva in ne na podlagi vihravega svobodomiselnega, kakor ga je razgrnil »Slov. Narod« (št. 78) izza kulis »Učit. Tovariša« o zmagi svobodomiselnega učiteljstva. F. F. L.

- a) v psihologiji in njenih stranskih panogah, v psihopatologiji, v psihologiji otroške duše, v sestavi in delovanju čutov (čutnic), o zdravih in bolnih možganih in živcih sploh, o psihofiziologiji govora, o važnejših govornih napakah in o metodi njih odprave;
- b) v metodiki vseh učnih predmetov, o sestavi pomožne šole, o učilih in samoučilih pomožnošolskega pouka;
- c) v zgodovini in slovstvu pomožnega šolstva;
- č) v vprašanih skrbstvene vzgoje.

Člen 9.

S praktičnim nastopom dokaže kandidat, da je zmožen poučevati na nižji in višji stopnji pomožne šole.

Člen 10.

Na podstavi opravljenega izpita se kandidatu izda usposobljenostno izpričevalo za pouk na pomožnih šolah, ki obsega oceno pismenega izdelka, praktičnih nastopov in teh-le predmetov:

- a) psihologije in pedagogike;
- b) somatologije, psihopatologije in higijene;
- c) psihofiziologije govora, fonetike, govornih hib in metode njih odprave;
- č) zgodovine in slovstva pomožnega šolstva;
- d) skrbstvene vzgoje.

Usposobljenostno izpričevalo podpišejo predsednik in člani komisije.

Člen 11.

Izpit se sme ponavljati le enkrat, in sicer ne pred potekom enega leta.

Člen 12.

Pred izpitom je plačati kolkovino za izpričevalo v znesku 2 dinarjev in izpitno takso v znesku 40 dinarjev.

V Ljubljani, dne 21. mārca 1921.

Deželna vlada za Slovenijo, — Poverjenišтво za uk in bogočastje.

Vodja poverjenišťva: dr. Skabernè s. r.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Na javnih ljudskih šolah v kozjanskem in sevniskem okraju se razpisujejo po ukazu višjega šolskega sveta z dne 21. in 22. mārca 1921, št. 3634 in 3632, nastopne nadučiteljske, voditeljske in učiteljske službe:

A. V kozjanskem šolskem okraju:

1. učiteljska služba na štirirazrednici v Dobjem;
2. učiteljska služba na trirazrednici v Kozjem.
3. nadučiteljska služba na dvorazrednici v Podsredi;
4. učiteljska služba na trirazrednici v Prevorju;
5. učiteljska-voditeljska služba v Virštanju.

B. V sevniskem šolskem okraju:

1. učiteljska služba na dvorazrednici pri Sv. Antonu;
2. učiteljska služba na dvorazrednici v Blanci.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani poti do

dne 30. aprila 1921

pri podpisanem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Kozjem, oziroma v Sevnici.

RAZPIS SLUŽB.

1. šestrazredna deška ljudska šola Ptujška okolica, eno učiteljsko mesto;
2. šestrazredna dekliska ljudska šola Ptujška okolica, služba za nadučiteljico in za eno učiteljico — v stalno namestitvev.

Redno opremljene prošnje do

dne 30. aprila 1921

krajnemu šolskemu svetu za Ptujško okolico.

Okrajni šolski svet ptujski.

RAZPIS NADUČITELJSKE SLUŽBE.

Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah, šestrazredna ljudska šola, nadučiteljska služba v stalno namestitvev.

Redno opremljene prošnje do

dne 30. aprila 1921

krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah.

Okrajni šolski svet ptujski.

Razpis učnih mest na ljudskih šolah v Mariboru.

Po pooblastilu višjega šolskega sveta z dne 30. marca 1921, št. 3831, se razpisujejo v stalno namestitvev ta-le učna mesta na mariborskih ljudskih šolah:

1. na I. deški ljudski šoli: 1 služba za nadučitelja in 4 službe za učitelje;
2. na II. deški ljudski šoli: 1 služba za nadučitelja in 4 službe za učitelje;
3. na III. deški ljudski šoli: 1 služba za nadučitelja in 3 službe za učitelje;
4. na IV. deški ljudski šoli: 1 služba za nadučitelja in 5 služb za učitelje;
5. na I. dekliški ljudski šoli: 1 služba za nadučiteljico in 4 službe za učiteljice;
6. na II. dekliški ljudski šoli: 1 služba za nadučiteljico in 4 službe za učiteljice;
7. na III. dekliški ljudski šoli: 1 služba za nadučiteljico in 3 službe za učiteljice;
8. na IV. dekliški ljudski šoli: 1 služba za nadučiteljico in 5 služb za učiteljice.

Pri II. in III. deški in pri II. in III. dekliški ljudski šoli je treba dokazati poleg usposobljenosti za pouk v slovenskem učnem jeziku tudi usposobljenost za pouk nemškega učnega jezika, na ostalih šolah pa mora biti po en učitelj, oziroma po ena učiteljica, usposobljen vsaj za pouk nemščine kot predmet.

Redno opremljene prošnje je treba vložiti do

dne 7. maja 1921

pri mestnem kot krajnem šolskem svetu v Mariboru.

Okrajni šolski svet (oddelek za mesto) v Mariboru.

Razpis služb.

1. Slovenska Bistrica, deška petrazrednica, dve učiteljski službi.
2. Slovenska Bistrica, dekliška petrazrednica, služba za učiteljico.
3. Sv. Venčesl, dvorazrednica, učiteljska služba.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do

dne 15. maja 1921

pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okrajni šolski svet slovenjebistriški.

Polemike v političnih listih. Načelstvo »Slomškove zveze« odklanja odgovornost za polemične notice v političnih listih. Za vsako tako notice je odgovoren dopisnik, nikakor pa ne zveza. Odbor prevzame odgovornost le za morebitne članke in dopise, ki jih prejme v presojo in jih objavi pod svojo firmo.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo (F. Lužar) je v Ljubljani, Glinaška ulica 5/I. Upravništvo (Jul. Slapšak) je v Mostah pri Ljubljani. Naročnina znaša 50 K, društvena članarina je 70 K. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »Slomškove zveze«. — Oblastem odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.